

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.1.36>

ADMINISTRACYJNA OSOBOWOŚĆ PRAWNA STAROSTY JAKO URZĘDNIKA SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Oleksandr Zymenko

*aspirant Katedry Prawa Administracyjnego, Gospodarczego
i Bezpieczeństwa Finansowego i Ekonomicznego Dydaktyczno-Naukowego Instytutu Prawa Sumskiego
Uniwersytetu Państwowego (Sumy, Ukraina)
ORCID ID: 0009-0002-5278-1411
zymenko.ov.2021@gmail.com*

Adnotacja. W artykule wyjaśniono istotę pojęcia administracyjnej osobowości prawnej starosty jako urzędnika samorządu terytorialnego, ustalono jej podstawowe elementy strukturalne, ujawniono ich cechy. Zbadano materiał naukowy na temat podstaw ogólnej teorii prawa w celu ustalenia cech i wyjaśnienia istoty pojęcia „osobowość prawna”, przeanalizowano podejścia naukowców do wyodrębnienia jej głównych elementów. Zbadano niektóre poglądy naukowców dotyczące interpretacji pojęcia „osobowości prawnej administracyjnej” i określenia jej strukturalnych składników w teorii prawa administracyjnego. Szczególną uwagę poświęca się podkreśleniu naukowych punktów widzenia naukowców administracyjnych dotyczących ujawniania takich kategorii prawnych, jak „administracyjna zdolność prawna” i „zdolność administracyjna”. Ujawniono istotę administracyjnej zdolności prawnej starosty oraz określono warunki, w jakich występuje. Odzwierciedlone jest zrozumienie zdolności administracyjnej starosty jako urzędnika samorządu terytorialnego, ustalone są momenty jej powstania i ustania. Sformułowano autorską definicję pojęcia „administracyjna osobowość prawna starosty jako urzędnika samorządu terytorialnego”.

Słowa kluczowe: starosta, samorząd terytorialny, urzędnik samorządu terytorialnego, osobowość prawna, administracyjna osobowość prawna, administracyjna zdolność prawna, zdolność administracyjna.

ADMINISTRATIVE LEGAL PERSONALITY OF THE HEADMAN AS AN OFFICIAL OF LOCAL SELF-GOVERNMENT

Oleksandr Zymenko

*Postgraduate Student at the Department of Administrative, Commercial Law and Financial and Economic
Security of Academic and Research Institute of Law of Sumy State University (Sumy, Ukraine)
ORCID ID: 0009-0002-5278-1411
zymenko.ov.2021@gmail.com*

Abstract. The article clarifies the essence of the concept of the administrative legal personality of the headman as an official of local self-government, establishes its main structural elements, and discloses their features. The scientific material on the foundations of the general theory of law regarding the establishment of features and clarification of the essence of the concept of «legal personality» was studied, the approaches of scientists to the selection of its main elements were analyzed. Some views of scientists regarding the interpretation of the concept of «administrative legal personality» and the definition of its structural components in the theory of administrative law have been studied. Particular attention is paid to the coverage of scientific points of view of administrative scientists regarding the disclosure of such legal categories as «administrative legal capacity» and «administrative legal capacity». The essence of the administrative legal capacity of the headman is revealed and the conditions under which it arises are determined. The understanding of the administrative capacity of the headman as an official of local self-government is reflected, the moments of its occurrence and termination are established. The author's definition of the concept of «administrative legal personality of the headman as an official of local self-government» is formulated.

Key words: headman, local self-government, official of local self-government, legal personality, administrative legal personality, administrative legal capacity, administrative capacity.

АДМІНІСТРАТИВНА ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ СТАРОСТИ ЯК ПОСАДОВОЇ ОСОБИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Олександр Зименко

*аспірант кафедри адміністративного, господарського права та
фінансово-економічної безпеки Навчально-наукового інституту права
Сумський державного університету (Суми, Україна)*

ORCID ID: 0009-0002-5278-1411

zumenko.ov.2021@gmail.com

Анотація. У статті з'ясовано сутність поняття адміністративної правосуб'єктності старости як посадової особи місцевого самоврядування, встановлено її основні структурні елементи, розкрито їх особливості. Досліджено науковий матеріал з основ загальної теорії права щодо встановлення особливостей та з'ясування сутності поняття «правосуб'єктність», проаналізовано підходи науковців щодо виділення її основних елементів. Вивчено деякі погляди науковців щодо трактування поняття «адміністративна правосуб'єктність» та визначення її структурних складових у теорії адміністративного права. Особливу увагу приділено висвітленню наукових точок зору вчених-адміністративістів стосовно розкриття таких правових категорій, як «адміністративна правоздатність» та «адміністративна дієздатність». Розкрито сутність адміністративної правоздатності старости та визначено умови, за наявності яких вона виникає. Відображено розуміння адміністративної дієздатності старости як посадової особи місцевого самоврядування, встановлено моменти її виникнення та припинення. Сформульоване авторське визначення поняття «адміністративна правосуб'єктність старости як посадової особи місцевого самоврядування».

Ключові слова: староста, місцеве самоврядування, посадова особа місцевого самоврядування, правосуб'єктність, адміністративна правосуб'єктність, адміністративна правоздатність, адміністративна дієздатність.

Вступ / «Introduction». Вступ тієї чи іншої особи у будь-який з видів правових відносин вже завідомо передбачає наявність у неї можливості мати певні права та нести обов'язки, сукупність яких визначається в залежності від самого характеру суспільних відносин, а отже і бути суб'єктом (учасником) конкретних правових відносин. У свою чергу, виникнення правовідносин як юридичного зв'язку між його суб'єктами (учасниками) вимагає від останніх здатності (спроможності) власними діями самостійно набувати та реалізовувати права, виконувати обов'язки і нести юридичну відповідальність за їх невиконання або неналежне виконання. Зазначене загалом розкриває зміст такої правової категорії, як «правосуб'єктність».

Староста як посадова особа місцевого самоврядування є суб'єктом (учасником) адміністративно-правових відносин. Адміністративна правосуб'єктність є невід'ємним фактором для визначення адміністративно-правового статусу старости як посадової особи місцевого самоврядування в Україні. До того ж важливо акцентувати, що чітке встановлення моментів виникнення та припинення окремих її складових відіграють визначальну роль у з'ясуванні багатьох питань, серед яких: коли у особи виникає реальна можливість претендувати на зайняття посади старости (можливість мати у подальшому права та обов'язки, що входять до компетенції цієї посадової особи); коли саме староста як посадова особа місцевого самоврядування наділяється законодавчо закріпленими правами і одночасно виконує нормативно визначені обов'язки, що входять до його компетенції; з якого часу права та обов'язки старости можуть вважатися припиненими тощо.

Основна частина. Метою статті є з'ясування сутності поняття адміністративної правосуб'єктності старости як посадової особи місцевого самоврядування, встановлення її основних структурних елементів та розкриття їх особливостей. Досягнення мети обраної тематики наукового дослідження відбулося шляхом вирішення сукупності завдань, серед яких:

- дослідження наукового матеріалу з основ загальної теорії права щодо встановлення особливостей та з'ясування сутності поняття «правосуб'єктність», аналіз підходів науковців щодо виділення її основних елементів;
- вивчення деяких поглядів науковців щодо трактування поняття «адміністративна правосуб'єктність» та визначення її структурних складових у теорії адміністративного права;
- висвітлення наукових точок зору вчених-адміністративістів стосовно розкриття таких правових категорій, як «адміністративна правоздатність» та «адміністративна дієздатність»;
- розкриття сутності адміністративної правоздатності старости та визначення умов, за наявності яких вона виникає;
- з'ясування розуміння адміністративної дієздатності старости як посадової особи місцевого самоврядування, встановлення моментів її виникнення та припинення;
- формулювання авторського визначення поняття «адміністративна правосуб'єктність старости як посадової особи місцевого самоврядування».

Матеріал і методи досліджень. Основні результати наукового дослідження отримані шляхом вивчення та аналізу навчальної та наукової літератури з загальної теорії права (встановлення особливостей та з'ясування сутності поняття «правосуб'єктність», виділення її основних елементів), теорії адміністративного права (трактування поняття «адміністративна правосуб'єктність» і визначення її структурних складових, розкриття правових категорій «адміністративна правоздатність» та «адміністративна дієздатність»), а також з урахуванням норм діючого українського законодавства про місцеве самоврядування в Україні. Наукова

об'єктивність отриманих результатів підтверджується застосуванням комплексу методів дослідження, серед яких як загальні (аналіз, узагальнення), так і спеціальні (логіко-семантичний, системно-структурний, формально-юридичний).

Результати та їх обговорення. Розкриття сутності та з'ясування основних елементів адміністративної правосуб'єктності старости як посадової особи місцевого самоврядування цілком логічно розпочати з визначення термінів «правосуб'єктність» та «адміністративна правосуб'єктність».

Звертаючись до вивчення наукової літератури з основ загальної теорії права можна констатувати, що термін «правосуб'єктність» дістав глибокого наукового дослідження та пізнання великого кола вчених та науковців. Авторський колектив навчального посібника «Теорія держави та права» на чолі з Є. В. Білозьоровим при дослідженні побудови правовідносин загалом виділяють чотири основні елементи, до яких відносять суб'єктів правовідносин, об'єкти правовідносин, зміст правовідносин та юридичні факти. Серед іншого саме стосовно визначення суб'єктів правовідносин та їх видів розглядається поняття «правосуб'єктність», що нерозривно з ними пов'язана і є здатністю бути (виступати) учасником тих чи інших правовідносин. Додатково науковці звертають увагу на наявність соціальної та юридичної сторін, що у сукупності характеризують правосуб'єктність як правову категорію. Якщо соціальна сторона правосуб'єктності виражається в тому, що ознаки суб'єктів права законодавець не може обирати довільно – вони визначаються як самим життям, так і інтересами, потребами та закономірностями суспільного розвитку, то юридична сторона полягає в тому, що ознаки суб'єктів права обов'язково повинні бути закріплені в нормах права (Білозьоров, Власенко, Горова, Завальний, Заяць та ін., 2017: 198). До основних властивостей правосуб'єктності автори досліджуваного навчального посібника відносять: правоздатність, дієздатність, правочиноздатність та деліктоздатність (Білозьоров, Власенко, Горова, Завальний, Заяць та ін., 2017: 199-201). Так само правосуб'єктність як характерну властивість суб'єктів правовідносин розглядає і К. Г. Волинка, визначаючи її при цьому як передбачену нормами права юридичну властивість учасників правових відносин, яка складається з двох елементів – правоздатності та дієздатності (Волинка, 2003: 158).

Колектив авторів підручнику «Теорія держави і права» за загальною редакцією О. М. Бандурки дотримується позиції, що наявність в особи правосуб'єктності свідчить про її можливість і здатність бути суб'єктом правових відносин. При цьому серед елементів правосуб'єктності називають правоздатність, дієздатність і деліктоздатність (Бандурка, Головка, Передерій та ін., 2018: 237). Таку точку зору розділяють і науковці, які є авторами підручнику «Загальна теорія права» за загальною редакцією М. І. Козюбра. На їх думку, саме наділення особи правосуб'єктністю говорить про її здатність бути суб'єктом права. Необхідно звернути увагу на те, що до основних елементів правосуб'єктності вчені відносять лише два: правоздатність та дієздатність (Козюбра, 2015: 228). Невизнання деліктоздатності як окремого елементу правосуб'єктності вони пояснюють тим, що така здатність особи нести юридичну відповідальність за скоєні правопорушення (делікти) фактично не має самостійного значення, а тому повинна розглядатись як один з аспектів дієздатності (Козюбра, 2015: 229).

Наведемо ще декілька визначень терміну «правосуб'єктність» у науковій літературі:

- передбачена нормами права здатність бути учасником правовідносин (Г.О. Саміло) (Саміло, 2010: 202);
- можливість і здатність особи бути суб'єктом правовідносин з усіма правовими наслідками (М. В. Цвік, О.В. Петришин, Л.В. Авраменко) (Цвік, Петришин, Авраменко та ін., 2009: 340);
- передбачена правовими нормами здатність (спроможність) особи бути учасником правовідносин (Р.Б. Тополевський, Н.В. Федіна) (Тополевський, Федіна, 2020:182);
- передбачена нормами права здатність особи бути учасником правовідносин, тобто це засіб визначення кола суб'єктів правовідносин (А.А. Письменицький, В.Д. Гапотій, Я.В. Попенко, В.Г. Поліщук) (Письменицький, Гапотій, Попенко, Поліщук, 2017:219);
- можливість мати суб'єктивні права та юридичні обов'язки, здатність своїми діями реалізовувати та набувати нових суб'єктивних прав та обов'язків, можливість особисто нести юридичну відповідальність за свої дії (С. Й. Кравчук) (Кравчук, 2018: 84) тощо.

Автори перелічених підходів до розкриття сутності поняття правосуб'єктності підтримують однакову позицію щодо виділення у її складі трьох елементів – правоздатності, дієздатності та деліктоздатності.

Вищевикладене дає підстави для твердження, що незважаючи на наявність достатньо об'ємного наукового матеріалу із дослідження особливостей та з'ясування сутності правосуб'єктності у загальній теорії права змістовне наповнення цього терміну не має суттєвих відмінностей і загалом визначається як передбачена норма права можливість і здатність особи бути суб'єктом (учасником) тих чи інших правовідносин. При цьому якщо деякі науковці дотримують позиції, що правосуб'єктність включає три елементи, серед яких правоздатність, дієздатність і деліктоздатність (О.М. Бандурка, І.М. Погрібний, Г.О. Саміло, М.В. Цвік, О.В. Петришин, Л.В. Авраменко, Р.Б. Тополевський, Н.В. Федіна, С.Й. Кравчук), то інші висловлюють думку про наявність лише двох складових в її структурі – правоздатності та дієздатності, спираючись на твердження про визнання деліктоздатності елементом не самої правосуб'єктності, а аспектом дієздатності (К.Г. Волинка, М.І. Козюбра, С.П. Погребняк, О.В. Цельєв, Ю.І. Матвєєва). Зазначимо, що є також науковий підхід, відмінний від визначених, згідно якого правосуб'єктність взагалі включає чотири елементи: правоздатність, дієздатність, правочиноздатність та деліктоздатність (Є.В. Білозьоров, В.П. Власенко, О.Б. Горова, А.М. Завальний, Н.В. Заяць).

Не менш важливим для з'ясування сутності та виділення основних елементів адміністративної правосуб'єктності старости як посадової особи місцевого самоврядування є дослідження поняття

«адміністративна правосуб'єктність», а саме вивчення поглядів науковців з цього приводу у теорії адміністративного права.

Першим аспектом, на що необхідно звернути увагу, є специфіка адміністративного права як однієї з галузей публічного права. Адміністративне право є такою галуззю права, нормами якої врегульовані суспільні відносини управлінського характеру, що виникають у зв'язку із організацією та безпосереднім здійсненням виконавчої і розпорядчої діяльності органами виконавчої влади держави, а також у зв'язку із здійсненням іншими державними органами внутрішньо-організаційної управлінської діяльності (Середа, З.Р. Кісіль, Р.В. В. Кісіль, 2014: 13). Врахування сутнісних характеристик цієї галузі права дозволяє говорити і про наявність особливих правовідносин, а саме адміністративно-правових, – суспільних відносин, що складаються у сфері державного управління та регулюються нормами адміністративного права. Суб'єктами таких правовідносин можуть бути: фізичні особи, юридичні особи, державні органи та їх посадові особи (Середа, З.Р. Кісіль, Р.В. В. Кісіль, 2014: 31).

Говорячи про суб'єктів адміністративно-правових відносин, вкрай важливо відрізнити їх від суб'єктів адміністративного права. З цього приводу слушно вважаємо наукову позицію, згідно якої стверджується, що якщо суб'єкт адміністративних правовідносин є фактичним носієм правових зв'язків, тобто обов'язково бере в них реальну участь, то суб'єкт адміністративного права є претендентом на таку участь. Але для визнання відповідної особи претендентом бути суб'єктом адміністративно-правових відносин вона має виступати потенційно здатним носієм суб'єктивних прав і обов'язків. Ця потенційна здатність і є адміністративною правосуб'єктністю (Остапенко, Ковалів, Єсімов та ін., 2021: 113). Таким чином, загальне розуміння правосуб'єктності в адміністративному праві (адміністративна правосуб'єктність) передбачає потенційну здатність осіб (суб'єктів адміністративного права) бути носієм суб'єктивних прав і обов'язків, що дозволяє визнавати їх суб'єктами (учасниками) адміністративно-правових відносин.

Виходячи зі специфіки адміністративного права як окремої самостійної галузі права та беручи до уваги особливості суб'єктного складу адміністративно-правових відносин можна дійти наступного висновку. «Правосуб'єктність» як правова категорія у теорії адміністративного права не має єдиного всеохоплюючого тлумачення, адже нерозривно пов'язана із учасниками адміністративно-правових відносин. Тому необхідно відмежовувати адміністративну правосуб'єктність фізичних осіб, адміністративну правосуб'єктність юридичних осіб, адміністративну правосуб'єктність державних органів та адміністративну правосуб'єктність посадових осіб державних органів. Їх зміст є докорінно різним, адже підстави та порядок виникнення і припинення правосуб'єктності відрізняються в залежності від суб'єкта адміністративних правовідносин, відтак і їх ототожнення є вкрай неприйнятним.

Основоположні правові засади щодо правового статусу і особливостей здійснюваної діяльності старости в органах місцевого самоврядування закріплено у нормах діючого на сьогоднішній день Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР з останніми змінами та доповненнями. Найбільш повно питання щодо затвердження кандидатури старости, основних його повноважень, відповідальності, підзвітності, особливостей діяльності та обмежень сумісності його діяльності з іншою роботою (діяльністю) тощо висвітлено у ст. 54¹ зазначеного законодавчого акту (Про місцеве самоврядування в Україні, 1997). Врахування структурного розташування ст. 54¹ у главі 5 розділу II Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» є підставою для твердження, що староста є посадовою особою місцевого самоврядування. Посадовими особами місцевого самоврядування є особи, які працюють в органах місцевого самоврядування, мають відповідні посадові повноваження щодо здійснення організаційно-розпорядчої та консультативно-дорадчих функцій, й отримують заробітну плату за рахунок місцевого бюджету (Остапенко, Ковалів, Єсімов та ін., 2021: 261). Отже, говорячи про адміністративну правосуб'єктність старости маємо на увазі правосуб'єктність посадової особи місцевого самоврядування як суб'єкта (учасника) адміністративно-правових відносин.

З'ясовуючи питання які саме елементи входять до складу правосуб'єктності старости як посадової особи місцевого самоврядування, першочергово зазначимо, що у теорії адміністративного права за загальним правилом у структурі правосуб'єктності виділяють два елементи: адміністративну правоздатність і адміністративну дієздатність. Вивчення навчальної та наукової літератури свідчить про те, що визначенню як адміністративної правоздатності, так і адміністративної дієздатності приділена увага багатьох вчених-адміністративістів. Зокрема, В.В. Середа, З.Р. Кісіль та Р.-В.В. Кісіль дотримуються позиції, що адміністративна правоздатність є здатністю суб'єкта мати юридичні обов'язки і права в сфері державного управління, передбачені і забезпечені нормами адміністративного права (Середа, З.Р. Кісіль, Р.В. В. Кісіль, 2014: 34). Колектив авторів підручнику «Адміністративне право України» за редакцією Ю. П. Битяка пропонує розглядати адміністративну правоздатність як спроможність суб'єкта адміністративних правовідносин мати права та нести юридичні обов'язки в сфері виконавчої влади (Битяк, Гаращук, Дьяченко та ін., 2007: 51). Ще одним визначенням адміністративної правоздатності є потенційна здатність суб'єкта мати публічні права та юридичні обов'язки у сфері юридичного управління (П.В. Діхтєвський, О.В. Кузьменко, С.Г. Стеценко та ін.) (Галуцько, Діхтєвський, Кузьменко та ін., 2021: 566). Схожим до останнього є і трактування адміністративної правоздатності як здатності суб'єкта мати юридичні обов'язки та права в сфері державного управління, передбачені та забезпечені нормами адміністративного права (О.І. Остапенко, М.В. Ковалів, С.С. Єсімов та ін.) (Остапенко, Ковалів, Єсімов та ін., 2021: 115). На думку Д.М. Павлова, адміністративну правоздатність слід визначати як встановлену та забезпечену державою можливість суб'єкта мати права й обов'язки

адміністративно-правового характеру та вступати в адміністративно-правові відносини (Павлов, 2007: 28). Авторський колектив навчального посібника «Адміністративне право України. Т. 1. Загальне адміністративне право» за загальною редакцією В.В. Галуцького під адміністративною правоздатністю розуміє визнану державою загальну (абстрактну) можливість мати передбачені правовими нормами права й обов'язки, здатність бути їх носієм. Досить цікавим є також акцент авторів на тому, що адміністративна правоздатність є не фактичною здатністю реалізовувати права та обов'язки на практиці, а принциповою потенційною здатністю суб'єкта мати їх (у цей момент або в майбутньому) (Галуцький, Курило, Короєд, Дрозд, Гиренко, Єщук, Риженко, Іванищук, Саунін, Ямкова, 2015: 87).

У свою чергу, що стосується трактування поняття «адміністративна дієздатність» доцільно навести наступні:

1) здатність суб'єкта практично реалізувати своїми діями у правовідносинах свою адміністративну правоздатність, свої юридичні обов'язки і права, фактично спричинювати виникнення суміжних чи постфактних правовідношень (В. В. Серєда, З. Р. Кісіль, Р.-В. В. Кісіль) (Серєда, З. Р. Кісіль, Р.-В. В. Кісіль, 2014: 34);

2) здатність своїми діями набувати та реалізовувати права й обов'язки в сфері управління (Битяк, Гаращук, Дьяченко та ін., 2007: 51);

3) здатність особи своїми діями набувати та здійснювати права, виконувати покладені обов'язки та нести юридичну відповідальність (Галуцький, Діхтєвський, Кузьменко та ін., 2021: 566);

4) здатність суб'єкта практично реалізувати діями у правовідносинах свою адміністративну правоздатність, юридичні обов'язки та права (Остапенко, Ковалів, Єсімов та ін., 2021: 115);

5) здатність суб'єкта самостійно набувати й реалізовувати права та виконувати обов'язки у сфері державного управління (Павлов, 2007: 28);

6) юридична здатність особи своїми власними діями набувати права й обов'язки, самостійно реалізувати їх, нести відповідальність за свої дії та керувати своїми вчинками (Галуцький, Курило, Короєд, Дрозд, Гиренко, Єщук, Риженко, Іванищук, Саунін, Ямкова, 2015: 88) тощо.

Аналіз більшості джерел з теорії адміністративного права свідчить про те, що класична модель структури адміністративної правосуб'єктності включає два структурні елементи, серед яких: 1) адміністративна правоздатність та 2) адміністративна дієздатність (схожа до моделі структури правоздатності в загальній теорії права). Однак, залишаються деякі наукові погляди щодо існування ще однієї складової адміністративної правосуб'єктності – адміністративної деліктоздатності. Таку позицію, зокрема, розділяють В. В. Галуцький, П. В. Діхтєвський, О. В. Кузьменко, В. І. Курило, С. О. Короєд, О. Ю. Дрозд, І. В. Гиренко, О. М. Єщук, І. М. Риженко, А. А. Іванищук, Р. Д. Саунін, С. Г. Стеценко, І. М. Ямкова. Адміністративну деліктоздатність визначають як юридичну здатність особи самостійно усвідомлювати свої вчинки та їх суспільно небезпечні (шкідливі) результати, відповідати за свої протиправні дії та нести юридичну відповідальність за скоєні правопорушення (Галуцький, Курило, Короєд, Дрозд, Гиренко, Єщук, Риженко, Іванищук, Саунін, Ямкова, 2015: 89; Галуцький, Діхтєвський, Кузьменко, Стеценко та ін., 2018: 76). Водночас, погодитися з таким твердженням не вважаємо доречним. Дотримання такої точки зору пояснюється тим, що загальне розуміння поняття дієздатності включає здатність особи до реалізації прав та виконання певних обов'язків, характер та обсяг яких залежить від виду правовідносин, в яких ця особа виступає суб'єктом (учасником). Тобто, якщо мова йде про адміністративно-правові відносини, то сутність адміністративної дієздатності розкривається через здатність особи набувати та реалізовувати права, а також виконувати обов'язки адміністративно-правового характеру. Виконання останніх суб'єктом (учасником) адміністративно-правових відносин забезпечується наявністю у законодавстві норм адміністративної відповідальності, що застосовуються до особи-правопорушника у разі неналежного виконання або невиконання обов'язків. По суті здатність виконувати обов'язки адміністративно-правового характеру, що входить до складу адміністративної дієздатності, вже свідчить про те, що у разі їх невиконання або неналежного виконання особа у подальшому має відповідати за свої дії (дії або бездіяльність) і підлягати юридичній відповідальності (адміністративній). Умовно між обов'язками адміністративно-правового характеру та адміністративною відповідальністю є прямий зв'язок: якщо наявні певні обов'язки, то і можливе настання відповідальності. З огляду на зазначене, більш вдалим вважаємо підхід щодо визнання адміністративної деліктоздатності як аспекту адміністративної дієздатності, а не окремого елемента адміністративної правосуб'єктності.

Вивчення та аналіз наукових поглядів щодо визначення структури правосуб'єктності у загальній теорії права та стосовно виділення елементів адміністративної правосуб'єктності у теорії адміністративного права дає можливість представити модель адміністративної правосуб'єктності старости як посадової особи місцевого самоврядування, невід'ємними складовими якої є: 1) адміністративна правоздатність старости та 2) адміністративна дієздатність старости.

Для розкриття сутності правоздатності старости необхідно враховувати, що він є посадовою особою місцевого самоврядування. Регулювання правових, організаційних, матеріальних та соціальних умов реалізації громадянами України права на службу в органах місцевого самоврядування, визначення загальних засад діяльності посадових осіб місцевого самоврядування, їх правовий статус, порядок та правові гарантії перебування на службі в органах місцевого самоврядування здійснюється у відповідності до Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7 червня 2001 року №2493-III. У розумінні законодавця під службою в органах місцевого самоврядування необхідно розуміти професійну, на постійній основі діяльність громадян України, які займають посади в органах місцевого самоврядування, що спрямована

на реалізацію територіальною громадою свого права на місцеве самоврядування та окремих повноважень органів виконавчої влади, наданих законом (Про службу в органах місцевого самоврядування, 2001). Відтак, діяльність старости визнається службою в органах місцевого самоврядування, а тому на нього розповсюджуються вимоги зазначеного законодавчого акту. Зокрема, у ст. 5 закріплюється право на службу в органах місцевого самоврядування, що надається громадянам України незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, терміну проживання на відповідній території. Але важливими умовами призначення на посади в органах місцевого самоврядування є наявність у осіб відповідної освіти і професійної підготовки, володіння державною мовою відповідно до рівня, визначеного Законом України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (Про службу в органах місцевого самоврядування, 2001).

Перелічені нормативні вимоги до посадових осіб місцевого самоврядування свідчить про те, що на посаду старости може бути призначена лише та особа, яка їм відповідає. Отже, доходимо висновку, що моментом виникнення адміністративної правоздатності старости слід вважати фактичну наявність відповідної освіти, професійної підготовки, володіння державною мовою, що вимагаються від особи для зайняття цієї посади в органах місцевого самоврядування. Такі умови і є підставами виникнення **адміністративної правоздатності старости як фактичної можливості особи мати права та обов'язки адміністративно-правового характеру, що надаються та встановлюються окремими нормами законодавства про місцеве самоврядування, Положення про старосту, і виступати суб'єктом (учасником) адміністративно-правових відносин.**

Визначаючи адміністративну дієздатність старости, зазначимо, що ця посадова особа місцевого самоврядування згідно вимог ст. 54¹ діючого Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» староста затверджується сільською, селищною, міською радою за результатами громадського обговорення (Про місцеве самоврядування в Україні, 1997). Здійснення старостою своєї професійної діяльності, зокрема, реалізація ним наданих прав та виконання покладених обов'язків, можливе лише з моменту призначення особи на таку посаду в органах місцевого самоврядування, який і доцільно вважати моментом виникнення адміністративної дієздатності старости. Натомість припиненням адміністративної дієздатності старости відповідно буде вважатися припинення служби в органах місцевого самоврядування з підстав, передбачених відповідними нормами законодавства про місцеве самоврядування, Положення про старосту.

З огляду на вказане, пропонуємо під **адміністративною дієздатністю старости як посадової особи місцевого самоврядування** вважати **здатність старости в ході здійснення ним своєї професійної діяльності щодо самостійної реалізації наданих адміністративних прав, покладених адміністративних обов'язків та юридичної відповідальності у разі їх неналежного виконання або невиконання.**

Висновки. Підсумовуючи проведені дослідження з обраної тематики наукового пізнання, зазначимо наступне. Вивчення наукових підходів з тлумачення терміну «правосуб'єктність» у загальній теорії права, дослідження особливостей поглядів науковців до розкриття сутності поняття «адміністративна правосуб'єктність посадових осіб» та урахування специфіки правового статусу старости як посадової особи місцевого самоврядування дозволяє сформулювати авторське визначення поняття **«адміністративна правосуб'єктність старости як посадової особи місцевого самоврядування»: це здатність відповідної особи бути носієм суб'єктивних прав і обов'язків, які згідно спеціальних положень законодавства про місцеве самоврядування та посадової інструкції (Положення про старосту) входять до компетенції старости як посадової особи місцевого самоврядування, що дозволяє визнавати таку особу суб'єктом (учасником) адміністративно-правових відносин.** При цьому акцентуємо, що важливо розмежовувати поняття «адміністративна правосуб'єктність старости» та «адміністративна правосуб'єктність органу місцевого самоврядування», адже останнє за змістовним наповненням однозначно є ширшим за адміністративну правосуб'єктність будь-якого з його структурних підрозділів або посадових осіб.

Список використаних джерел:

1. Адміністративне право України (загальна частина) : навч. посіб. / [Остапенко О. І. Ковалів М. В., Єсімов С. С. та ін.]; [Вид. 2-е, доп.] Львів : СПОЛОМ, 2021. 616 с.
2. Адміністративне право України: Підручник / Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, О. В. Дьяченко та ін.; За ред. Ю. П. Битяка. К. : Юрінком Інтер, 2007. 544 с.
3. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. Галуцько, П. Діхтєвський, О. Кузьменко та ін.; за ред. В. Галуцько, О. Правоторової. Видання четверте. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 656 с.
4. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галуцько В., Діхтєвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
5. Адміністративне право України. Т. 1. Загальне адміністративне право: навчальний посібник / [В. В. Галуцько, В. І. Курило, С. О. Короєд, О. Ю. Дрозд, І. В. Гиренко, О. М. Єщук, І. М. Риженко, А. А. Іванищук, Р. Д. Саунін, І. М. Ямкова]; за ред. проф. В. В. Галуцько. Херсон : Грінь Д. С., 2015. 272 с.
6. Волинка К. Г. Теорія держави і права: Навч. посіб. К. : МАУП, 2003. 240 с.
7. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. Харків : Право, 2009. 584 с.
8. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М. І. Козюбри. К. : Ваіте, 2015. 392 с.

9. Кравчук С. Й. Основи теорії держави і права : навч. посібник. К. : Видавничий дім «КОНДОР», 2018. 192 с.
10. Павлов Д. М. Адміністративне право : Загальна частина : Конспект лекцій. К. : МАУП, 2007. 136 с.
11. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170.
12. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 р. № 2493-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 33. Ст. 175.
13. Саміло Г. О. Теорія держави і права: Навчальний посібник. Запоріжжя : Просвіта, 2010. 348 с.
14. Серета В. В., Кісіль З. Р., Кісіль Р. В. Адміністративне право: навчальний посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2014. 520 с.
15. Теорія держави і права : навчальний посібник / Письменицький А. А., Гапотій В. Д., Попенко Я. В., Поліщук В. Г. Мелітополь : ФО-П Однорог Т. В., 2017. 298 с.
16. Теорія держави і права : підручник / [О. М. Бандурка, О. М. Головка, О. С. Передерій та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 416 с.
17. Теорія держави та права : навч. посіб. / [С. В. Білозоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.] ; за заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. К. : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.
18. Тополевський Р. Б., Федіна Н. В. Теорія держави і права : навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 268 с.

References:

1. *Administrativne pravo Ukrainy (zahalna chastyna) : navch. posib. [Administrative law of Ukraine (general part) : study guide] (2021) / [Ostapenko O. I., Kovaliv M. V., Yesimov S. S. ta in.] ; [Vyd. 2-e, dop.]. Lviv : SPOLOM. 616 p. [in Ukrainian].*
2. *Administrativne pravo Ukrainy: Pidruchnyk [Administrative law of Ukraine : Textbook] (2007) / Yu. P. Bytiak, V. M. Harashchuk, O. V. Diachenko ta in.; Za red. Yu. P. Bytiaka. K. : Yurinkom Inter. 544 p. [in Ukrainian].*
3. *Administrativne pravo Ukrainy. Povnyi kurs : pidruchnyk [Administrative law of Ukraine. Full course : textbook] (2021) / V. Halunko, P. Dikhtiiivskiyi, O. Kuzmenko ta in.; za red. V. Halunka, O. Pravotorovoi. Vydannia chetverte. Kherson : OLDI-PLIUS. 656 p. [in Ukrainian].*
4. *Administrativne pravo Ukrainy. Povnyi kurs : pidruchnyk [Administrative law of Ukraine. Full course : textbook] (2018) / Halunko V., Dikhtiiivskiyi P., Kuzmenko O., Stetsenko S. ta in. Kherson : OLDI-PLIUS. 446 p. [in Ukrainian].*
5. *Administrativne pravo Ukrainy. T. 1. Zahalne administrativne pravo: navchalnyi posibnyk [Administrative law of Ukraine. T. 1. General administrative law: study guide] (2015) / [V. V. Halunko, V. I. Kurylo, S. O. Koroied, O. Yu. Drozd, I. V. Hyrenko, O. M. Yeshchuk, I. M. Ryzhenko, A. A. Ivanyshchuk, R. D. Saunin, I. M. Yamkova]; za red. prof. V. V. Halunka. Kherson : Hrin D. S. 272 p. [in Ukrainian].*
6. *Volynka, K. H. (2003). Teoriia derzhavy i prava : Navch. posib. [Theory of the state and law : Study guide]. K. : MAUP. 240 p. [in Ukrainian].*
7. *Zahalna teoriia derzhavy i prava: [Pidruchnyk dlia studentiv yurydychnykh vyshchykh navchalnykh zakladiv] [General theory of the state and law: [Textbook for students of legal higher educational institutions]] (2009) / M. V. Tsvik, O. V. Petryshyn, L. V. Avramenko ta in.; Za red. d-ra yuryd. nauk, prof., akad. APrN Ukrainy M. V. Tsvika, d-ra yuryd. nauk, prof., akad. APrN Ukrainy O. V. Petryshyna. Kharkiv : Pravo. 584 p. [in Ukrainian].*
8. *Zahalna teoriia prava: Pidruchnyk [General theory of law: Textbook] (2015) / Za zah. red. M. I. Koziubry. K. : Vaite. 392 p. [in Ukrainian].*
9. *Kravchuk, S. Y. (2018). Osnovy teorii derzhavy i prava : navch. posibnyk [Fundamentals of the theory of the state and law : study guide]. K. : Vydavnychiy dim «KONDOR». 192 p. [in Ukrainian].*
10. *Pavlov, D. M. (2007). Administrativne pravo : Zahalna chastyna : Konspekt lektsii [Administrative law : General part : Synopsis of lectures]. K. : MAUP. 136 p. [in Ukrainian].*
11. *Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini [About local self-government in Ukraine] (1997): Zakon Ukrainy vid 21.05.1997 r. № 280/97-VR. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. № 24. St. 170. [in Ukrainian].*
12. *Pro sluzhbu v orhanakh mistsevoho samovriaduvannia [About service in local self-government bodies] (2001): Zakon Ukrainy vid 07.06.2001 r. № 2493-III. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. № 33. St. 175. [in Ukrainian].*
13. *Samilo, H. O. (2010). Teoriia derzhavy i prava : Navchalnyi posibnyk [Theory of the state and law : Study guide]. Zaporizhzhia : Prosvita. 348 p. [in Ukrainian].*
14. *Sereta, V. V., Kisil, Z. R., Kisil, R. V. V. (2014). Administrativne pravo : navchalnyi posibnyk [Administrative law : study guide]. Lviv : LvDUVS. 520 p. [in Ukrainian].*
15. *Teoriia derzhavy i prava : navchalnyi posibnyk [Theory of the state and law : study guide] (2017) / Pysmenytskyi A. A., Hapotii V. D., Popenko Ya. V., Polishchuk V. H. Melitopol : FO-P Odnoroh T. V. 298 p. [in Ukrainian].*
16. *Teoriia derzhavy i prava : pidruchnyk [Theory of the state and law : textbook] (2018) / [O. M. Bandurka, O. M. Holovko, O. S. Perederii ta in.] ; za zah. red. d-ra yuryd. nauk, prof., akad. NAPrN Ukrainy O. M. Bandurky ; MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav. Kharkiv. 416 p. [in Ukrainian].*
17. *Teoriia derzhavy ta prava : navch. posib. [Theory of the state and law : study guide] (2017) / [Ie. V. Bilozorov, V. P. Vlasenko, O. B. Horova, A. M. Zavalnyi, N. V. Zaiats ta in.] ; za zah. red. S. D. Husarieva, O. D. Tykhomyrova. K. : NAVS, Osvita Ukrainy. 320 p. [in Ukrainian].*
18. *Topolevskiyi, R. B., Fedina, N. V. (2020). Teoriia derzhavy i prava : navch. posibnyk [Theory of the state and law : study guide]. Lviv : LvDUVS. 268 p. [in Ukrainian].*